

Sammanfattning och kommentarer av Cecilia Renfors utredning *Musik och film på Internet – hot eller möjlighet?* (Ds 2007:29)

Den 3 september 2007 överlämnade statens utredare Cecilia Renfors sitt betänkande *Musik och film på Internet – hot eller möjlighet?* till justitieminister Beatrice Ask. Utredningen tillsattes av den tidigare justitieministern Thomas Bodström i augusti 2006 med uppgift att utreda och ge förslag till hur de legala alternativen för musik och film kan stimuleras i Sverige.

Denna PM är en sammanfattning av utredningens slutsatser med kommentar från Filmfolket Sverige (film och tv-aktörerna inom Filmavtalet) utifrån vår utgångspunkt som centralt berörd bransch.

En övergripande slutsats som utredningen slår fast är att dagens omfattande illegala fildelningen är ett allvarligt hot mot utvecklingen av de legala alternativen. Utredaren skriver:

”De omfattande intrång som olovlig fildelning gör i upphovsrättigheter är enligt utredarens bedömning ett betydande hinder för investeringsviljan i, och utvecklingen av, de lagliga alternativen” (s. 343)

Utredningens övriga huvudslutsatser och förslagen för att möjliggöra utvecklingen av legala alternativ kan sammanfattas i fyra punkter:

- **Musik- och filmbranschen har ett ansvar** - att utveckla och förbättra de legala alternativen i fråga om användarvänlighet, utbud och bredd
- **Behov av mer information** – en referensgrupp ska tillsättas för att informera om upphovsrätten och ge förslag till informationsinsatser
- **Bredbandsavgift avfärdas som lösning** – avslås av ett flertal skäl, bl.a. att en sådan avgift i praktiken skulle ta ifrån rättighetshavarens dess rätt till sitt verk
- **Internetleverantörerna har ett viktigt ansvar i det brottsförebyggande arbetet** – förslag till lagstiftning om att Internetleverantörerna ska ha ansvar att på anmodan av upphovsrättsinnehavare som utsatts för omfattande intrång helt eller delvis stänga av det Internetabonnemanget från vilket intrånget har begåtts.

1. Viktigt att musik- och filmbranschen fortsätter utveckla användarvänligheten

I utredningen belyses särskilt vikten av att från branschens sida tillhandahålla *”musik och film på nätet i en omfattning som möter konsumenternas intresse och i former som är användarvänliga och i övrigt är attraktiva för konsumenterna”*... Detta måste enligt utredaren *... ”ses som en mycket viktig del av den helhet som kan bidra till att stävja det olovlige förfogande som förekommer och skapa en legitimitet för det upphovsrätliga systemet”* (s. 344).

I utredningen framhålls också att *”branschen, och särskilt de enskilda upphovsmännen, själva bör arbeta för att informera, delta i mediasammanhang och förklara upphovsrättens betydelse och argumentera för ensamrättens betydelse och behovet att få betalt för sina*

insatser” (s. 204).

Filmfolket delar utredningens åsikt att branschen själv har ett viktigt ansvar att skapa och utveckla attraktiva lagliga tjänster på marknaden. Avseende film och tv så finns det idag mellan fem och tio tjänster i Sverige som drivs av allt från nya entreprenörer till större företag. Den viktigaste utmaningen de närmaste åren ligger i att löpande och i snabb takt bredda utbudet av digitala filmer.

Filmfolket ser även positivt på att bidra till ökad kunskapsspridning om upphovsrätten i samhället. Som nämns i utredningen så har Filmfolket redan nu tagit en drivande roll i detta arbete genom en rad olika aktiviteter. Exempelvis genom skolkampanjen ”ett schysstare Internet” och skriften ”10 moderna myter om film- & tv-pirateri på nätet” som distribuerats brett till allmänheten. Filmfolket har också etablerat en hemsida med information och fakta samt länkguide till de legala alternativen (www.filmfolket.se).

2. En referensgrupp för att informera och upplysa om upphovsrätten

Utredningen pekar på att kunskapen om upphovsrätten hos allmänheten idag är låg. Renfors skriver bl.a.

”Kunskapen hos allmänheten om vad upphovsrätten innebär (vad är tillåtet och vad är otillåtet?) och vilka funktioner den fyller bör förbättras. Ansvaret för detta åvilar både branschens aktörer och det allmänna”. (s. 14)

Och fortsätter längre fram i betänkandet:

”Jag tror också att det saknas tillräcklig kunskap om var gränserna går för vad som är tillåtet och otillåtet när det gäller kopiering för privat bruk generellt, och särskilt när det gäller musik och film.” (s. 245)

I utredningen föreslås därför att en referensgrupp tillsätts med uppgift att kartlägga de informationsinsatser som har gjorts hittills och utarbeta förslag till informations- och utbildningsinsatser som bör göras. Gruppen ska ledas av justitiedepartementet men föreslås även innehålla upphovsmän, representanter för användare och konsumentintressen samt representanter från kultur-, närings- och utbildningsdepartementet.

Referensgruppen ska ha i *”uppgift att inventera de åtgärder som görs på olika håll, i statlig regi, från kommunalt håll och av de branscher som på ett eller annat sätt är berörda av upphovsrätten, framförallt på Internet” (s. 247)*. Vidare ska gruppen ges *”en möjlighet att följa upp utvecklingen av nättjänsterna och de insatser som görs för att förbättra användarvänligheten” (s. 215)*. Det framhålls att arbetet i referensgruppen bör bygga på ett *”gemensamt ansvar för det allmänna, musik- och filmbranschen och berörda organisationer att informera och upplysa om de regler som gäller” (s. 247)*

Filmfolket ser mycket positivt på att ingå i en sådan referensgrupp och delar uppfattningen att det finns ett behov av tydligare information kring upphovsrätten och dess viktiga funktion för att säkra ett framtida utbud av svensk musik och film av hög kvalitet.

3. Tanken på bredbandsavgift avfärdas

I debatten kring fildelning har införande av en bredbandsavgift kommit på förslag som en betalningsmodell på nätet. I praktiken innebär konstruktionen att människor ska betala en avgift för att använda bredband, ju större kapacitet på bredbandet desto högre avgift, och i den ska alla omkostnader för nedladdat material omfattas. Förslaget skulle innebära att *alla* skulle behöva betala oavsett omfattning och typ av upphovsrättskyddat material som man tar del av på nätet.

I utredningen avfärdas förslaget med bredbandsavgift eftersom den skulle *"frånta rättighetshavarna deras ensamrätt och därmed möjligheten att förfoga över rättigheterna på en ordnad marknad"* (s. 14). Vidare skulle detta innebära att de lagliga tjänster som finns idag skulle fråntas möjligheten att konkurrera på kommersiella villkor. *"Den stimulerande effekt som upphovsrätten har när det gäller insatser och investeringar i bl.a. musik och film, skulle därmed slås undan"* (s. 14),

Filmfolket ställer sig, liksom utredaren, kritiskt till ett sådant förslag eftersom en bredbandsavgift skulle undergräva rättighetsinnehavarens möjligheter att få ersättning för sitt arbete.

Det är viktigt att den svenska upphovsrätten inte urholkas ytterligare. Redan nu har Sverige, i jämförelse med andra industriländer, ett svagt upphovsrättsligt skydd på Internet. En bredbandsavgift skulle inte heller, som utredaren skriver, vara *"förenlig med de internationella åtaganden Sverige har på upphovsrättens område"* (s. 271).

4. Internetleverantörerna har ett ansvar

Utan tillgång till Internet är det omöjligt att utföra olovlig fildelning. Den som ytterst kan begränsa tillgången till Internet och förhindra att en sådan överträdelse sker är Internetleverantören. Utredaren menar att leverantören har en *"central roll som tillhandahållare av abonnemangen, med en möjlighet att i sina avtal föreskriva vilka villkor som ska gälla för abonnemanget, t.ex. när det gäller förfaranden som är olagliga enligt svensk lag"* (s. 345). Utredaren har med Internetleverantörerna diskuterat möjligheten att åstadkomma någon form av självreglering. *"Förslag som har diskuterats är bl.a. branschöverenskommelser och uppförandekoder"* (s. 345) enligt utredningen anser Internetleverantörerna sig inte kunna *"vidta åtgärder på frivillig basis för att beivra intrång i upphovsrätten"* (s. 346). En ordning som helt bygger på frivillighet avfärdas därför.

Utredaren föreslår istället att Internetleverantören på upphovsrättsinnehavarens anmodan ska *"kunna åläggas att medverka till att intrång i upphovsrätten upphör"* (s. 342). Detta innebär i praktiken att Internetleverantören enligt lag ges rätt att säga upp ett abonnemang som används för systematiska intrång i upphovsrätten. Skulle detta inte ske ska rättighetsinnehavare vid domstol kunna begära att Internetleverantören stänger av en *"Internetuppkoppling som används av tredje man för att göra intrång i upphovsrättigheter"* (s. 332). Avstängningen ska dock inte tillåtas om det kan anses oskäligt. *"Vid den bedömningen ska beaktas abonnentens intresse av fortsatt uppkoppling"* (s. 367).

Filmfolket delar åsikten att svenska Internetleverantörerna bör involveras för att förhindra överträdelser i upphovsrätten på Internet. Renfors förslag följer i detta avseende den trend till lösningar som föreligger i flera andra europeiska länder såsom Storbritannien, Holland,

Danmark och Finland, där bredbandsoperatörerna antingen genom självsanering eller via lagstiftning involveras i det brottsförebyggande arbetet.

I efterdebatten har det förekommit missuppfattningar om att Internetleverantörerna ska bevaka sina egna kunder. Detta stämmer inte. Det blir helt upp till upphovsmannen själv att bevaka sitt intresse och att förse Internetleverantörerna med bevis för intrång. Filmfolket tycker det är viktigt att framhålla att den jämförelse som Internetleverantörerna ofta gör med Postverket är kraftigt haltande och visar på bristande insikt i den moderna teknikens villkor. För att identifiera illegala kopior krävs ingen generell övervakning utan endast att upphovsrättsinnehavaren ser hur andra Internetanvändare i det öppna tillgängliggör en illegal kopia av dennes film eller tv-program. Att man som tillhandahållare av infrastruktur tar ett visst ansvar för det som sker inom nätverket är heller inte ovanligt – se på banksektorn och skyldigheten att rapportera misstänkt pengatvätt.

Givet att svenska Internetleverantörerna tydligt uttryckt till utredningen i samband med ett samrådsmöte sommaren 2007 att man inte är intresserad av en självsaneringslösning är utredningens lagförslag en naturlig utveckling.

Avslutande summering - olovlig fildelning hämmar utvecklingen av lagliga alternativ

Filmfolket vill avslutningsvis understryka Renforsutredningens huvudslutsats att utvecklingen av legala alternativ går hand i hand med stävandet av den illegala marknaden.

I diskussionen kring upphovsrättsöverträdelse på Internet har det framförts kritik mot branschen som inte anses erbjuda användarvänliga lagliga alternativ. I dagsläget finns det i Sverige ett tiotal olika tjänster för den som vill titta på film via webben eller lagligt ladda ner musik. Det går alltså inte längre att hävda att det är bristen på alternativ som är orsaken till problemet.

Som utredaren skriver så utgör den illegala marknaden ”ett betydande hinder” både för investeringsviljan och utvecklingen som helhet. Det går helt enkelt inte att konkurrera med något som är ”gratis.

För att entreprenörer och investerare ska vara villiga att satsa tid och pengar på att ytterligare utveckla dessa tjänster krävs dock att de kan få en rimlig avkastning för sina ansträngningar. När seriösa aktörer måste konkurrera med systematiska överträdelse blir det svårt att attrahera tillräckliga resurser till vidareutveckling.

Cecilia Renfors konstruktiva förslag till olika aktörers ansvar som verkar inom sektorn; vi som innehållsskapare och bransch, Internetleverantörerna, lagstiftare och samhället i stort, anser vi är ett bra steg på vägen mot en mer fungerande marknad.

Vår ambition är att på alla nivåer inom vår bransch fortsätta utveckla bättre, bredare och mer användarvänliga tjänster samtidigt som vi ska upprätthålla en hög kvalitet och bredd på svenskt film och tv-skapande. Med det löftet hoppas vi att övriga aktörer bidrar inom sitt ansvarsområde för att lägga grunden till den fantastiska möjlighet som finns för tillväxt och sysselsättning inom utvecklingen av film och tv på Internet.